

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01124 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225/219 1152, el. p. smmin@smsm.lt, <https://smsm.lrv.lt>.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.

Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2022- - Nr.

I

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – Ministerija) pakartotinai teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Valstybės biudžeto lėšų, skirtų lituanistinio švietimo įstaigoms užsienyje lituanistinio švietimo programoms vykdyti, apskaičiavimo, skyrimo ir naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektas buvo pakoreguotas atsižvelgus į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Socialinės politikos grupės išvadas. Užsienio reikalų ministerijos teiktos pastabos suderintos darbo tvarka, taip pat susitarta, kad 2023 metų balandžio mėnesį bus organizuojamas šios naujos lituanistinio švietimo įstaigų finansavimo tvarkos aptarimas, kylančių problemų identifikavimas ir aptarti galimi sprendimo būdai.

Nutarimo projektu siekiama sukurti įstaigoms, įmonėms, organizacijoms užsienyje, kuriose mokoma lietuvių kalbos ar lietuvių kalba (toliau – lituanistinio švietimo įstaiga), rėmimo valstybės biudžeto lėšomis tvarką. Lituanistinio švietimo rėmimo klausimais diskutuota ir apie rėmimo svarbą pasisakė valstybės institucijų atstovai, akademikai, pasaulio lietuvių bei lituanistinių mokyklų bendruomenių nariai. Tam, kad reikia remti lituanistinio švietimo įstaigas, pritarė Lietuvos Respublikos Seimas, priimdamas Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 25 straipsnio pakeitimo įstatymą, kuriuo Švietimo įstatymo 25 straipsnis buvo papildytas 6 dalimi.

Švietimo ir mokslo institucijų registro duomenimis, užsienyje veikia 238 neformalios lituanistinės mokyklos, kuriose mokosi apie 9,5 tūkst. užsienio lietuvių vaikų, dirba per 1 000 mokytojų. Remiantis Lietuvos diasporos politikos strateginėmis gairėmis „Globali Lietuva“ 2022–2030 metams, patvirtintomis Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2021 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. V-550 „Dėl Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. patvirtinimo“, tik nedidelė dalis (apie 6,3 proc.) užsienyje gyvenančių lietuvių vaikų lanko lituanistines mokyklas. Užsienio reikalų ministerijos užsakymu 2021 m. visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ atliktos Lietuvos diasporos apklausos duomenimis, respondentai nurodė šiuos pagrindinius lietuviško ugdymo užsienyje sistemos trūkumus: lituanistinėms mokykloms yra sunku išsilaikyti – 57 proc., mokyklose trūksta mokytojų – 45 proc., nepakankama mokytojų kvalifikacija – 44 proc., nėra bendros lituanistinio ugdymo sistemos – 40 proc., lituanistinių mokyklų yra per mažai – 29 proc.

Nutarimo projektu siekiama, kad valstybės biudžeto lėšomis būtų finansuojamos lituanistinio švietimo įstaigos, vykdančios lituanistinio švietimo programas. Lituanistinio švietimo įstaigų rėmimas, leisiantis valstybės biudžeto lėšas panaudoti patalpų nuomai ar jų išlaikymui, mokytojo darbui atlyginti, taip pat vadovėliams ir kitoms ugdymui būtinoms priemonėms (įskaitant

ir skaitmenines versijas) įsigyti ar nuomoti, iš esmės palengvintų lituanistinių švietimo įstaigų egzistavimą, skatintų lituanistinio švietimo plėtrą ir prieinamumą, kokybiškų lituanistinio švietimo programų vykdymą. Paskutinio pasitarimo su Užsienio reikalų ministerija metu buvo nuspręsta lituanistinėms mokykloms skirtas lėšas leisti panaudoti ir valiutos keitimo bei banko paslaugų mokesčiams apmokėti, nes šie mokesčiai sukuria lituanistinėms mokykloms finansinius sunkumus.

Nutarimo projekte numatoma, kad Lituanistinio švietimo įstaiga turi atitikti Nutarimo projekte apibrėžtus lėšų skyrimo principus, taip pat lituanistinio švietimo programos turi atitikti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytus bendruosius kriterijus, kad šiai įstaigai būtų skiriamas finansavimas.

Lėšos lituanistinio švietimo įstaigai paskaičiuotos vienam mokiniui. Nustatant lėšų dydį orientuotasi į Lietuvoje patvirtintą neformaliojo vaikų švietimo lėšų vienam mokiniui per mėnesį dydį. Maksimalus lituanistinio švietimo bazinis lėšų dydis vienam vaikui numatomas 20 eurų per mėnesį. Šis bazinis dydis didinamas atsižvelgiant į lituanistinio švietimo įstaigos vykdomos lituanistinio švietimo programos apimtį. Pažymėtina, kad, Švietimo ir mokslo institucijų registro duomenimis, 11 iš 238 neformalių lituanistinių mokyklų užsienyje veiklą vykdo nuotoliniu būdu. Iš 9,5 tūkst. lituanistinės mokyklos lankančių užsienio lietuvių vaikų ir suaugusiųjų, 886 asmenys lituanistinių dalykų mokosi nuotoliniu būdu. Nors ši mokymo forma duoda teigiamų rezultatų (pritraukiama daugiau mokinių bei yra galimybė pasiekti nuo lituanistinių mokyklų atokiau gyvenančius mokinius), tačiau nuotoliniu būdu veikiančioms lituanistinėms mokykloms patalpų nuomos ar jų išlaikymo išlaidos yra neaktualios, t. y. jos patiria mažesnes išlaidas, todėl lėšos, skirtos nuotoliniu būdu veikiančioms lituanistinėms mokykloms, bus apskaičiuojamos pagal faktinį lituanistinio švietimo įstaigos mokinių skaičių, nepriklausomai nuo vykdomos lituanistinio švietimo programos apimtys.

Nutarimo projekte nustatyta, kad lėšas lituanistinio švietimo programoms vykdyti gali gauti tik tos lituanistinio švietimo įstaigos, kurios bus registruotos Švietimo ir mokslo institucijų registre (toliau – ŠMIR), taip pat jų mokiniai bus užregistruoti Mokinių registre. Lėšos lituanistinio švietimo įstaigoms bus paskirstomos vadovaujantis šių registrų duomenimis.

Pasitarimo su Užsienio reikalų ministerija metu išnagrinėjus siūlymą skirti dvigubai daugiau lėšų specialiųjų poreikių turintiems mokiniams sutarta, kad šiame lituanistinio švietimo įstaigų finansavimo mechanizmo kūrimo etape reikėtų išbandyti visoms įstaigoms bendrą finansavimo sistemą. Įvertinus, kaip ši sistema veikia, taip pat išnagrinėjus specialiųjų poreikių turinčių mokinių registravimo, specialiųjų poreikių pažymų iš užsienio valstybių pripažinimo galimybes, būtų galima ją adaptuoti ir toms lituanistinėms mokykloms, kuriose mokosi specialiųjų poreikių turintys mokiniai.

Svarbu pastebėti, kad Švietimo įstatymo 25 straipsnio 6 dalis įsigalioja nuo 2023 m. sausio 1 d. Nuo šios dienos lituanistinio švietimo programos galės būti pradėtos vertinti pagal švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytus bendruosius kriterijus. Kol lituanistinio švietimo programos bus vertinamos, Mokinių registras nebus užpildytas visais duomenimis. Dėl tos priežasties Nutarimo projekto nutariamojoje dalyje numatyta pirmaisiais 2023 metais lituanistinio švietimo lėšų paskirstymą lituanistinio švietimo įstaigoms švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu patvirtinti iki 2023 m. kovo 20 d. (visais kitais metais – iki sausio 31 d.). Taip pat numatyta išimtis pirmaisiais metais lituanistinio švietimo įstaigų mokinius Mokinių registre registruoti iki 2023 m. kovo 1 d.

Nutarimo projekto numatomo teisinio reguliavimo tikslai: sudaryti geresnes lituanistinio švietimo institucijų užsienyje rėmimo sąlygas; užtikrinti neformaliojo lituanistinio švietimo užsienyje kokybę ir tęstinumą.

Priėmus Nutarimo projektą tikėtinas teigiamas poveikis lituanistiniam švietimui, vykdomam užsienyje. Lėšų iš valstybės biudžeto skyrimas lituanistinėms mokykloms užsienyje turėtų teigiamą poveikį remiant, skatinant, plėtojant ugdymo įstaigų užsienyje lituanistinio švietimo veiklą, labai padėtų užsienyje gyvenančių tautiečių, tėvų, mokytojų ir kitų asmenų, susijusių su švietimu, siekti imtis iniciatyvos plėtoti lituanistinio švietimo veiklas, užtikrinant ir puoselėjant lietuviybės identitetą. Tokiu būdu valstybė prisidėtų prie lietuvių tautinio tapatumo išsaugojimo,

didesnių užsienio lietuvių vaikų galimybių mokytis lietuvių kalbos, padėtų išlaikyti ryšį su Tėvyne ir padidintų tikimybę, kad Lietuvos piliečiai svarstytų grįžimą į Lietuvą.

Patvirtinus Nutarimo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma. Nutarimo projektas bus įgyvendinamas iš papildomai numatytų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų, skirtų Ministerijai. Vadovaujantis šiuo metu Ministerijoje turimais duomenimis ir skaičiavimais, 2023 metais lituanistinio švietimo įstaigoms reikės 1 710 tūkst. eurų. Ministerijai įgyvendinant siekį didinti mokinių skaičių lituanistinio švietimo įstaigose, tikėtina, kad lėšų poreikis augs.

Nutarimo projektu vykdoma Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, kurioje yra numatytas 1.2.15 veiksmas „Sukurti ir įdiegti mechanizmą lituanistiniam švietimui (įskaitant lituanistinį švietimą etninėse žemėse ir lietuvių tremties vietose) skatinti ir remti“. Šiam veiksmui įgyvendinti atliktas Mokinių registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. V-1959 „Dėl Mokinių registro reorganizavimo ir Mokinių registro nuostatų patvirtinimo“, pakeitimas. Šiuo metu rengiami bendrieji iš valstybės biudžeto finansuojamų lituanistinio švietimo programų kriterijai, kurie bus patvirtinti švietimo, mokslo ir sporto ministro.

Teikiamo Nutarimo projekto teisinio reguliavimo pagrindas – Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 25 straipsnio 6 dalis.

Nutarimo projektas neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų nuostatų.

Su visuomene konsultuojamasi Nutarimo projektą paskelbus Lietuvos Respublikos Seimo Teisės aktų projektų informacinėje sistemoje (TAIS), taip pat konsultuojamasi su lituanistinių mokyklų švietimo tarybų atstovais, lituanistinių mokyklų vadovais ir mokytojais.

Nutarimo projektą parengė Ministerijos Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento (direktorius Aidas Aldauskas, tel. Nr. 8 614 32 685, el. p. Aidas.Aldauskas@smsm.lt) Užsienio lietuvių skyriaus (vedėja Virginija Rinkevičienė, tel. 8 615 35 135, el. p. Virginija.Rinkeviciene@smsm.lt) vyriausioji specialistė Rūta Ramanauskienė (tel. 8 666 59 498 el. p. Ruta.Ramanauskienė@smsm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 1 lapas.
2. Valstybės biudžeto lėšų, skirtų lituanistinio švietimo įstaigoms užsienyje lituanistinio švietimo programoms vykdyti, apskaičiavimo, skyrimo ir naudojimo tvarkos aprašas, 3 lapai.

Švietimo, mokslo ir sporto ministrė

Jurgita Šiugždinienė